

CƠ HỘI VÀ THÁCH THỨC ĐỐI VỚI NGUỒN NHÂN LỰC NGÀNH DƯỢC VIỆT NAM

TRẦN THỊ TRANG, HOÀNG HOÀI NAM

Trong xu thế hội nhập, để đáp ứng yêu cầu đặt ra, nguồn lực quốc gia luôn là vấn đề được quan tâm hàng đầu để phát triển kinh tế, xã hội. Nguồn lực chính gồm: Con người, tài nguyên thiên nhiên, khoa học công nghệ và vốn. Trong đó con người là yếu tố quan trọng nhất, quyết định đến năng lực cạnh tranh trong mỗi quốc gia. Sản xuất và gia công về dược là ngành nghề đặc thù đòi hỏi nguồn lao động chất lượng, có tay nghề. Tuy nhiên, sau khi đại dịch COVID-19 ở Việt Nam được kiểm soát, dòng vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài (FDI) đổ vào Việt Nam nhiều dẫn đến thiếu hụt lao động, nhất là các ngành nghề sản xuất, gia công về dược. Vấn đề đặt ra là cần có giải pháp phát triển, nâng cao chất lượng nguồn lực cho ngành Dược.

Từ khóa: Ngành Dược, nguồn nhân lực, thị trường lao động, cơ hội, thách thức

OPPORTUNITIES AND CHALLENGES FOR HUMAN RESOURCES OF VIETNAM'S PHARMACEUTICAL INDUSTRY

Tran Thi Trang, Hoàng Hoài Nam

In the era of globalization, in order to meet the requirements, the effective utilization of a country's resources, which is a top priority for economic and social development. Key resources include human resources, natural resources, science and technology, and capital. Among these, human resources are the most critical factor determining a nation's competitive capacity. The pharmaceutical production and processing industry is a specialized field that requires a skilled labor force. However, after successfully controlling the COVID-19 pandemic in Vietnam, there has been a significant influx of foreign direct investment (FDI) into the country, leading to a shortage of labor, particularly in industries related to pharmaceutical manufacturing and processing. The key challenge is to develop and enhance the quality of resources for the pharmaceutical industry in Vietnam.

Keywords: Pharmaceutical industry, human resources, labor market, opportunities, challenges

Ngày nhận bài: 20/10/2023

Ngày hoàn thiện biên tập: 27/10/2023

Ngày duyệt đăng: 3/11/2023

Cơ sở lý thuyết nguồn nhân lực

Theo Liên Hợp Quốc, "Nguồn nhân lực là tất cả những kiến thức, kỹ năng, kinh nghiệm, năng lực và tính sáng tạo của con người có quan hệ tới sự phát triển của mỗi cá nhân và của đất nước". Như vậy,

nguồn lực con người được coi như một nguồn vốn bên cạnh các loại vốn vật chất khác như: tiền tệ, công nghệ, tài nguyên thiên nhiên...

Nguồn nhân lực là một bộ phận dân số có khả năng và đang trong độ tuổi lao động quy định. Khi xem xét từ góc độ kinh tế phát triển, người ta thường xem xét chất lượng nguồn nhân lực bên cạnh quy mô lực lượng lao động. Chất lượng người lao động được đề cập gồm: sức khỏe và trình độ chuyên môn, kiến thức và trình độ lành nghề. Khi xem xét từ góc độ kinh tế chính trị, nguồn nhân lực là tổng hoà thể lực và trí lực tồn tại trong toàn bộ lực lượng lao động xã hội, được vận dụng để sản xuất ra của cải vật chất và tinh thần phục vụ cho nhu cầu hiện tại và tương lai của một quốc gia. Do vậy, đầu tư cho con người là đầu tư có tính chiến lược, là cơ sở nền tảng cho sự phát triển bền vững.

Phương pháp nghiên cứu

Bài viết sử dụng phương pháp thống kê, phân tích, tổng hợp, so sánh. Cụ thể, thống kê tổng quan số liệu thị trường lao động của Việt Nam, tiến hành phân tích thực trạng nguồn lao động ngành Dược bằng các số liệu cụ thể, chỉ ra những điểm thuận lợi và những khó khăn thách thức. Trên cơ sở đó, tổng hợp so sánh các số liệu liên quan và đưa ra các giải pháp phát triển và nâng cao chất lượng nguồn lực cho ngành Dược trong thời gian tới.

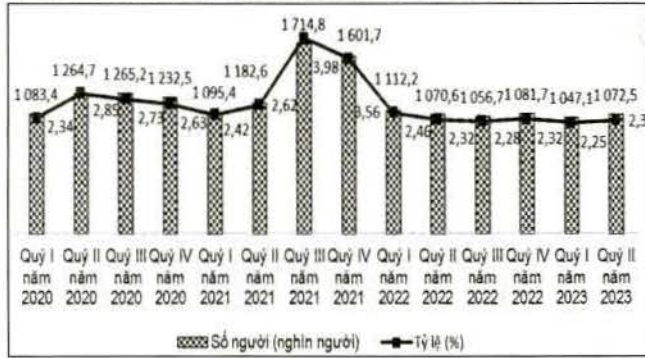
Thực trạng nguồn nhân lực ngành Dược

Tổng quan nguồn nhân lực Việt Nam và nhân lực ngành Dược

Theo báo cáo Giám sát việc làm trên thế giới, Tổ

HÌNH 1: SỐ NGƯỜI VÀ TỶ LỆ THẤT NGHIỆP TRONG ĐỘ TUỔI LAO ĐỘNG THEO QUÝ (2020-2023)

Nguồn: Tổng cục Thống kê

chức Lao động thế giới cho rằng, sự phục hồi của thị trường lao động ở các nước có thu nhập trung bình và thấp đang chịu ảnh hưởng mạnh từ hậu khủng hoảng y tế và rủi ro toàn cầu (ILO, 2023). Điều này cũng tương tự ở các nước phát triển, tuy nhiên, sự khó khăn trong việc ứng phó với các khủng hoảng kép liên tục kéo dài do lạm phát cao, lãi suất cao, cùng với khó khăn về nợ ngày càng tăng. Triển vọng của thị trường lao động toàn cầu nói chung và Việt Nam nói riêng vì thế vẫn còn rất bất bèn. Để ổn định và củng cố thị trường lao động, cần có các chính sách, biện pháp kịp thời tháo gỡ khó khăn, thách thức, giảm tác động xấu kéo dài, ảnh hưởng đến tăng trưởng và phát triển kinh tế - xã hội.

Thị trường lao động Việt Nam đang đối mặt với nhiều khó khăn thách thức trong bối cảnh chịu tác động kéo dài của các cú sốc tiêu cực chéo như đại dịch COVID-19, xung đột giữa Nga và Ucraina, mới đây là Israel và Palestine làm cho tổng cầu thế giới suy giảm, nhiều doanh nghiệp (DN) giảm mạnh đơn hàng, phải cắt giảm lao động, thu hẹp hoạt động. Tình trạng lao động buộc nghỉ giãn việc, thôi việc, mất việc ở các DN vẫn tiếp diễn, dẫn đến tỷ lệ thất nghiệp trong độ tuổi lao động tăng trong quý II/2023, có khoảng 1,07 triệu người trong độ tuổi lao động thất nghiệp, tăng 1.900 người so với cùng kỳ năm 2022.

Những năm gần đây, nguồn nhân lực Việt Nam có những bước đột phá về chất lượng, trình độ chuyên môn. Cùng với đó, nền kinh tế Việt Nam đã hội nhập vào nền kinh tế quốc tế, dòng vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài (FDI) vào Việt Nam mạnh mẽ dẫn đến cạnh tranh gay gắt. Đặc biệt là lĩnh vực dược phẩm đòi hỏi nguồn lực phải có trình độ, kiến thức và hiểu biết về công nghệ cao. Ngành Dược Việt Nam hiện nay đang phát triển với tốc độ nhanh và có sự dịch chuyển lớn. Thu nhập bình quân của người dân tăng nhanh kèm theo nhu cầu và chi tiêu cho sức khỏe cũng ngày càng tăng. Thị trường Dược phẩm được đánh giá cao để phát triển trong tương lai.

Sau đại dịch COVID-19, nguồn nhân lực cho ngành Dược đang thiếu hụt rất nghiêm trọng. Do thời gian dịch COVID-19 bùng phát ngành Dược, y tế là một trong những ngành nghề phục vụ tuyến đầu phải chịu rất nhiều những áp lực, sự khắc nghiệt và đối diện với những hiểm họa tiềm ẩn chưa từng có trước đây. Từ những khó khăn mang tính chất đặc thù của ngành nghề đã có rất nhiều người lao động ngành Dược, y tế bỏ nghề, dịch chuyển sang lĩnh vực khác...

Theo Quyết định số 68/QĐ-TTg ngày 10/01/2014 của Thủ tướng Chính phủ về việc phê duyệt Chiến lược quốc gia phát triển ngành Dược Việt Nam, phấn đấu đến 2030 đạt tỷ lệ 2,5 dược sĩ/10 nghìn dân, trong đó dược sĩ lâm sàng chiếm 30%. Tuy nhiên, với nguồn lực cho ngành Dược như hiện nay vẫn chưa đảm bảo được cả về chất lượng, số lượng. Do vậy, công tác nghiên cứu thuốc, vacxin mới vẫn chưa thể phát triển mạnh. Việc cấp chứng chỉ hành nghề cho Dược sĩ cũng gặp khó khăn khi chưa có được nhiều cơ sở thực hành, các thủ tục về pháp lý liên quan đến lĩnh vực dược đòi hỏi rất nhiều thủ tục hành chính. Trong khi đó, theo quy định mới nhất từ ngày 01/7/2023, mức lương cơ sở là 1.800.000 đồng/tháng (khoản 1 Điều 3 Nghị quyết số 69/2022/QH15 và Nghị định số 24/2023/NĐ-CP). Khi đó dược sĩ chính sẽ nhận mức lương từ: 7.920.000 đồng/tháng đến 12.204.000 đồng/tháng. Mức lương này chưa thật sự hấp dẫn để thu hút và phát triển nguồn nhân lực đáp ứng cho chiến lược phát triển chung của ngành Dược.

Cơ hội phát triển nguồn nhân lực ngành Dược

Đến nay, Việt Nam đã tham gia và đang đàm phán 17 hiệp định thương mại tự do, trong đó có 10 hiệp định đã có hiệu lực và đang thực thi cam kết, 3 hiệp định đã ký kết hoặc kết thúc đàm phán nhưng chưa có hiệu lực, 4 hiệp định đang đàm phán. Như vậy trong thời gian tới các dòng vốn FDI nước ngoài lại tiếp tục đổ bộ vào Việt Nam, trong đó ngành Dược là một trong những nhóm ngành có sự quan tâm rất lớn. Việt Nam hiện được xếp vào nhóm quốc gia có tổng giá trị thị trường dược phẩm và mức tăng trưởng ngành dược nhanh nhất thế giới. Hiện tại, cả nước mới chỉ có khoảng 180 DN sản xuất dược phẩm bao gồm cả DN nội địa và DN FDI, và 224 nhà máy trong nước đạt chuẩn GMP- WHO. Đây là cơ hội tốt để lực lượng lao động đóng góp cho ngành y, dược trong thời gian tới. Với dòng vốn FDI cho ngành Dược đầu tư vào Việt Nam từ các cường quốc lớn trên thế giới như: Hoa Kỳ, Ấn Độ, Trung Quốc, Nhật Bản... mặt bằng thu nhập lương ngành Dược làm cho các DN nước ngoài từ 15 đến 20 triệu đồng/tháng, đây cũng là con số rất quan tâm so với mặt bằng chung các

nhóm ngành nghề khác.

Thị trường dược phẩm Việt Nam đang được định giá khoảng 6,2 - 6,4 tỷ USD/năm, dự báo đạt 16,1 tỷ USD vào năm 2026 với tỷ lệ tăng trưởng kép lên tới 11% (BMI Research). Theo thống kê của Bộ Y tế, giá trị thị trường năm 2021 đã đạt hơn 6,9 tỷ USD. Điều này cho thấy nhu cầu lực lượng lao động ngành Dược sẽ tăng mạnh trong thời gian tới. Về nguồn cung lao động, cả nước hiện có trên 30 trường đại học, cao đẳng đào tạo ngành y, dược với số lượng sinh viên qua các năm học giai đoạn 2020-2023 hơn 450 ngàn sinh viên. Đây cũng là một cơ hội bổ sung lao động cho nhu cầu phát triển ngành.

Thách thức nguồn nhân lực ngành Dược

Một là, sau biến cố COVID-19 lực lượng lao động trong ngành Y, dược giảm mạnh do rất nhiều lo ngại đến tình hình dịch bệnh khác còn đang tiềm ẩn trong môi trường. Ngoài ra, với danh lương bình quân của các DN áp dụng từ 01/07/2023, dược sỹ chính trong nước sẽ có mức lương từ 7.920.000 đồng/tháng đến 12.204.000 đồng/tháng. Đây là con số không quá cao so với mặt bằng các ngành công nghệ, tài chính... trong khi thời gian học đối với ngành dược là từ 4,5-5 năm.

Hai là, kinh tế phát triển, nhu cầu sử dụng thuốc để điều trị, chăm sóc sức khỏe ngày càng lớn thì công tác đào tạo nhân lực ngành dược càng trở lên cấp bách để đáp ứng nhu cầu nhân lực cho ngành dược. Yêu cầu cấp thiết hiện nay của Việt Nam là phải cải cách, tăng đầu tư đào tạo nghề dược, đồng thời gắn kết giữa đào tạo của trường đào tạo nghề dược với nhu cầu nhân lực của thị trường thuốc... Điểm yếu của người học Cao đẳng Dược hiện nay là thiếu kỹ năng mềm như cách làm việc nhóm, kỹ năng giao tiếp bán hàng, khả năng ngoại ngữ chuyên ngành dược, kỹ năng tuân thủ quy trình sản xuất thuốc.

Ba là, nguồn sinh viên tham gia nhóm ngành y dược đang có dấu hiệu giảm qua các năm học 2020-2021 có 154.155 sinh viên, năm học 2021-2022 giảm còn 147.605 sinh viên (giảm 4,2%), năm học 2022-2023 tiếp tục giảm còn 143.775 (giảm 2,6%). Đây là dấu hiệu trở ngại cho nguồn lực ngành Dược trong thời gian tới.

Một số đề xuất, khuyến nghị

Thời gian tới, để nâng cao chất lượng nguồn nhân lực ngành Dược Việt Nam, cần chú trọng các nội dung sau:

Thứ nhất, các DN cần tái cấu trúc hệ thống các quy trình thủ tục, văn bản và các cơ chế để thu hút lao động như tăng khung lương cho người lao động ngành Dược, đặc biệt là các vị trí đặc thù cao như các

bộ phận nghiên cứu và phát triển sản phẩm, bộ phận kiểm tra chất lượng, bộ phận đảm bảo chất lượng... các công nhân trực tiếp làm trong các dây chuyền sản xuất. Ngoài ra, DN được cần tìm kiếm các nguồn cung về nguyên vật liệu có giá thành rẻ, cải tiến máy móc trang thiết bị nhằm tối ưu hóa hệ thống để giảm chi phí sản xuất và nâng cao chất lượng lao động.

Thứ hai, DN được cần liên kết các cơ sở đào tạo để tăng cường trao đổi nhu cầu về đào tạo cho sinh viên ngành dược. Đặc biệt là đào tạo các kiến thức chuyên môn thực tế, thực nghiệm tại các cơ sở sản xuất dược. Tăng cường công tác hướng nghiệp cho các tân sinh viên ngành dược tìm hiểu, lựa chọn các vị trí mà các ứng viên có nhiều thế mạnh nhất. Ngoài ra, ngành Dược có tính chất đặc thù rất cao về ngoại ngữ, các cơ sở giáo dục cần đẩy mạnh công tác đào tạo về ngoại ngữ chuyên ngành để sinh viên khi ra trường có thể tự tin làm việc với các kiến thức đã học.

Thứ ba, theo số liệu thống kê từ Bộ Giáo dục và Đào tạo, trong ba năm học gần đây lượng sinh viên theo học các ngành y dược liên tục giảm. Để đảm bảo cung ứng lao động cho ngành Dược tránh tình trạng đứt gãy nguồn cung ứng lao động trong nước. Bộ Giáo dục và Đào tạo cần tìm hiểu nguyên nhân dẫn đến sự sụt giảm của sinh viên về nhu cầu theo học ngành y dược. Nguyên nhân có thể do tác động của hiệu ứng sau dịch COVID-19 như tác giả đã phân tích, cũng có thể do cơ cấu lương ngành dược theo hệ số nhà nước chưa đủ đáp ứng nhu cầu của người lao động. Ngoài ra, chỉ tiêu ngành dược các trường công lập thấp, nhưng nhu cầu cao, các trường dân lập chỉ tiêu cao nhưng nhu cầu lại thấp do chi phí về học phí rất cao.

Tài liệu tham khảo:

1. Quyết định số 68/QĐ-TTg ngày 10/01/2024 về việc Phê duyệt chiến lược quốc gia phát triển ngành Dược Việt Nam giai đoạn đến năm 2020 và tầm nhìn đến năm 2030;
2. Báo cáo đánh giá của ILO về thế giới việc làm, Ấn phẩm số 11;
3. Hà Lan (2023). Thị trường dược phẩm vẫn là "sân chơi" của doanh nghiệp ngoại. <https://daibieunhandan.vn/kinh-te-xa-hoi/thi-truong-duoc-pham-van-la-san-choi-cua-doanh-nghiep-ngoai-i319244/>;
4. Minh Hương (2023). Hệ số lương viên chức chuyên ngành dược. <https://laodong.vn/ban-doc/he-so-luong-vien-chuc-chuyen-nganh-duoc-1238139.ldo>;
5. Tổng cục thống kê (2023). Thông cáo báo chí tình hình lao động việc làm quý II/2023. <https://www.gso.gov.vn/du-lieu-va-so-lieu-thong-ke/2023/06/thong-cao-bao-chi-tinh-hinh-lao-dong-viec-lam-quy-ii-va-6-thang-dau-nam-2023/>.

Thông tin tác giả

TS. Trần Thị Trang – Trường Đại học Công nghệ TP. Hồ Chí Minh (HUTECH)
Hoàng Hoài Nam – Công ty Cổ phần Dược phẩm và Sinh học Y tế (MEBIPHAR)
Email: tt.trang@hutech.edu.vn